

WayScience

International Electronic Scientific and Practical Journal

Issue №1 (5)

WayScience

Міжнародний електронний науково - практичний журнал

ВИПУСК №1 (5)

Редакція Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience»

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція журналу не несе відповідальності за зміст статей та може не поділяти думку автора.

**Міжнародний електронний науково-практичний журнал
«WayScience». – №1 (5). – Дніпро, 2020. – 183 с.**

**(International Electronic Scientific and Practical Journal «WayScience». –
№1 (5). – Dnipro, 2020. – 183 p.**

Головна мета Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience» – прокласти шлях розвитку сучасної науки від ідеї до результату.

Тематики журналу:

- державне управління;
- філософські науки;
- економічні науки;
- історичні науки;
- юридичні науки;
- сільськогосподарські науки;
- географічні науки;
- педагогічні науки;
- психологічні науки;
- соціологічні науки;
- політичні науки;
- філологічні науки;
- технічні науки;
- медичні науки;
- хімічні науки;
- біологічні науки;
- фізико-математичні науки;
- інші професійні науки.

УДК 330.526.34

**СТАН ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ****Морозов О.В.**д.с.-г. н, професор,
професор кафедри науки про Землю**Морозова О.С.**к.е.н., доцент кафедри
готельно-ресторанного та туристичного бізнесу**Керімов А.Н.**к.с.-г.н., доцент кафедри
рослинництва

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м. Херсон

Анотація. У статті обґрунтовано, що в умовах децентралізації актуальним є питання посилення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад (ОТГ) і залучення додаткових фінансових ресурсів та інвестицій для реалізації проектів розвитку в громадах. Проведено моніторинг існуючої вітчизняної нормативно-правової бази децентралізації і зроблено висновок про її гармонійність з європейськими вимогами у переважній більшості законодавчих актів, що забезпечує належні умови для практичного втілення задекларованих управлінських рішень щодо впровадження змін адміністративно-територіального устрою. Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації територіальних громад в Херсонській області, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які

об'єднують свої ресурси у вирішенні нагальних проблем. З 2015 по 2019 роки в Херсонській області утворилося 37 об'єднаних територіальних громад, які об'єднали 124 сільські та селищні ради. Найбільш активно реформа місцевого самоврядування відбувалась у 2016, 2017 рр. Доведено, що ОТГ є першоосновою та лейтмотивом формування наявних інструментів по залученню до ОТГ додаткових фінансових ресурсів та інвестицій.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади; децентралізація; формування; ресурсне забезпечення, співробітництво ОТГ, територіальна громада, державна політика.

STATE OF UNIFICATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF KHERSON REGION IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Morozov Oleksii

Doctor of Agricultural Sciences, Professor,
Professor at Department of Earth Science,
Kherson State Agrarian University

Morozova Olena

Candidate of Sciences (Economics), Associate professor,
Associate Professor of the Department
Head of Department
hotel, restaurant and tourist business,
Kherson State Agrarian University

Kerimov Ali

Candidate of Sciences (Agricultural), Associate professor,
Associate Professor plant growing
Kherson State Agrarian University

Annotation. In 2016-2017 pp. Ukraine has adopted a number of important documents and regulations to decentralize public administration. This is the Law of Ukraine "On Voluntary Association of Territorial Communities", as well as amendments to the Budget and Tax Codes. Under these conditions, the role of local self-government territorial communities in the socio-economic development of the country is increasing, thanks to a number of reforms that have been launched and are already underway. Supporting local government by the state is creating conditions for sustainable and independent development of territorial communities in Ukraine and is one of the main tasks of today, whose relevance is growing in the conditions of reforming the system of public power. Accordingly, with the implementation of the decentralization reform, a large part of the powers and responsibilities in the financial and budgetary spheres go "in places", in particular, to newly created united territorial communities, and there are many complex and painful problems in their functioning, the solution of which depends on the whole socio-economic development of our country. The purpose of the article is to substantiate the theoretical foundations of forming united territorial communities in the context of decentralization and to analyze the current trends of this process. The new legal framework significantly increased the motivation for inter-municipal consolidation of territorial communities in the Kherson region, created the proper legal conditions and mechanisms for the formation of capable territorial communities of villages, settlements, cities, which unite their efforts in solving urgent problems. Also, a new model of financial support for local budgets, which have received some autonomy and independence from the central budget of Ukraine, has justified itself. It was found that during the period of local self-government reform, the most active in the Kherson region was the creation of united territorial communities in 2016, 2017. The dynamics of formation from 2015 to 2019 in the Kherson region were analyzed, 37 united territorial communities were formed, which brought together 124 village and town councils. The most active reform of local self-government is taking place in Kakhovsky - 7 united territorial communities, Goloprystansk - 6 united territorial communities, Beryslavsky - 4 united

territorial communities and Chaplinsky - 4 united territorial communities in the Kherson region. To date, it remains relevant to develop and implement legislative and regulatory acts to shape the economic foundations of profitability and investment attractiveness of united territorial communities, including through the optimization of electoral law.

Key words: united territorial communities; decentralization; formation; resource provision, cooperation of UTC, territorial community, state policy.

СОСТОЯНИЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН ХЕРСОНСКОЙ ОБЛАСТИ В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Морозова Е.С.

Морозов А.В.

Каримов А.Н.

Аннотация. В статье обосновано, что в условиях децентрализации актуальным является вопрос усиления финансовой возможности объединенных территориальных общин (ОТО) и привлечения дополнительных финансовых ресурсов и инвестиций для реализации проектов развития в общинах. Проведен мониторинг существующей отечественной нормативно-правовой базы децентрализации и сделан вывод о ее гармоничности с европейскими требованиями в большинстве законодательных актов, обеспечивает надлежащие условия для практического воплощения задекларированных управленческих решений по внедрению изменений административно-территориального устройства. Новая законодательная база значительно усилила мотивацию к межмуниципальной консолидации территориальных общин в Херсонской области, созданы необходимые правовые условия и механизмы для формирования способных территориальных общин сел, поселков, городов, которые объединяют свои ресурсы в решении насущных проблем. С 2015 по

2019 годы в Херсонской области образовалось 37 ОТО, объединивших 124 сельские и поселковые советы. Наиболее активно реформа местного самоуправления проходила в 2016 - 2017 гг. Доказано, что ОТО является первоосновой и лейтмотивом формирования имеющихся инструментов по привлечению к ОТО дополнительных финансовых ресурсов и инвестиций.

Ключевые слова: объединенные территориальные общины; децентрализация; формирования; ресурсное обеспечение, сотрудничество ОТГ, территориальная община, государственная политика.

Постановка проблеми. Одна з наймасштабніших реформ – реформа децентралізації триває в Україні з 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади [1]. Реформу впроваджують через об'єднання базових територіальних громад (міст, сіл, селищ) та укрупнені територіальні одиниці – так звані об'єднані територіальні громади. У результаті об'єднання органи місцевого самоврядування ОТГ отримують набагато більші можливості повноваження для розвитку (трудова, територіально-просторова, земельні та фінансові ресурси), ніж окремі села, містечка чи міста. Пов'язано це зі зміною адміністративно-територіальної вертикалі управління [1].

Головна мета децентралізації – наблизити владу до мешканців, а мешканців – до влади для підвищення доступності та якості освітніх, медичних, культурних, адміністративних, комунальних і соціальних послуг, які отримують ті самі мешканці громад. В регіональному розвитку сьогодні стала домінувати орієнтація на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями і гілками, а також партнерство із приватним і неурядовим секторами.

Отже, інформаційно - аналітична роз'яснювальна робота з питань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади є однією з актуальних проблем, яка визначає напрями і перспективи розвитку місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку й становлення місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, у т. ч. формування ОТГ, висвітлено у працях багатьох вітчизняних дослідників, зокрема, О. Батанова, В. Борденюка, Г. Борщ, В. Вакуленка, Н. Гончарук, Н. Гринчук, Ю. Дехтяренко, І. Клименко, В. Куйбіди, І. Лопушинського, Ю. Лупенка, М. Могилова, Р. Плюща, О. Самофал, С. Саханенка, Д. Скупченка, Т. Тарасенка, А. Ткачук, Ю. Шарова, В. Юзефовича та інших [2; 3].

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад формування об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації та аналітична оцінка сучасних трендів цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні сформовано в основному все необхідне законодавство для регіонального розвитку, яке відповідає кращим європейським стандартам. Ми маємо базові Закони України «Про співробітництво територіальних громад» [4], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5], Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [6], яка дуже близька за структурою до подібних документів країн членів Європейського Союзу. Є можливість фінансування регіонального розвитку за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), який створюється як бюджетна програма Державного бюджету відповідно до статті 24-1 Бюджетного кодексу України.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення.

Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради

громади, що забезпечують реалізацію наданих Законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері [7]. У 2014 році Кабінет Міністрів України схвалив основний концептуальний документ – «Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади». Основною метою Концепції є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад (рис 1.) [1].

Сьогодні суспільство починає усвідомлювати, що стан економічного розвитку регіону залежить від можливості та зацікавленості громад займатися місцевим розвитком у своїй території. Територіальні громади перетворюються із об'єкта управління на суб'єкт управління і самостійно формують свою соціально-економічну стратегію розвитку.

Стан об'єднання територіальних громад в Херсонській області за період впровадження реформи місцевого самоврядування представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Об'єднання територіальних громад в Херсонській області

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість об'єднаних територіальних громад	1	11	14	2	9
Кількість рад що об'єдналися	4	40	50	7	22
Чисельність населення	3033	72351	90843	60823	55228

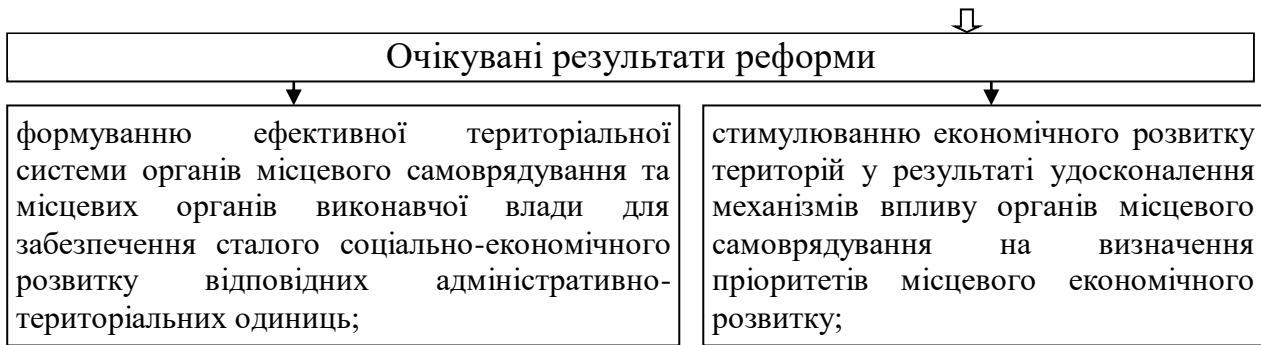

Рис. 1. - Сучасні проблеми місцевого самоврядування та шляхи і способи їх розв'язання

Об'єднані територіальні громади, крім зростання власних фінансових можливостей, у результаті децентралізації мають й інші інструменти забезпечення економічного розвитку – здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ. Децентралізовано повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства, органам місцевого самоврядування надано право самостійно визначати містобудівну політику (рис 2.).

Переваги та нові можливості, що відкривають перед громадськістю бюджетна децентралізація та об'єднання територіальних громад у Херсонській області дають можливість отримати більший вплив на свій розвиток територій та благополуччя населення.

- успішними стануть ті регіони та громади, які вдало розвиватимуть власну внутрішню спроможність;

- міста обласного значення та об'єднані територіальні громади отримають значні додаткові ресурси для свого розвитку;

- об'єднанні територіальні громади мають значно більше власних ресурсів та долучатимуться до отримання коштів з Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР);

- кошти від ДФРР використовуються з найбільшою ефективністю і завдяки ним будуть сформовані нові можливості для збільшення доходів місцевих бюджетів в подальшому.

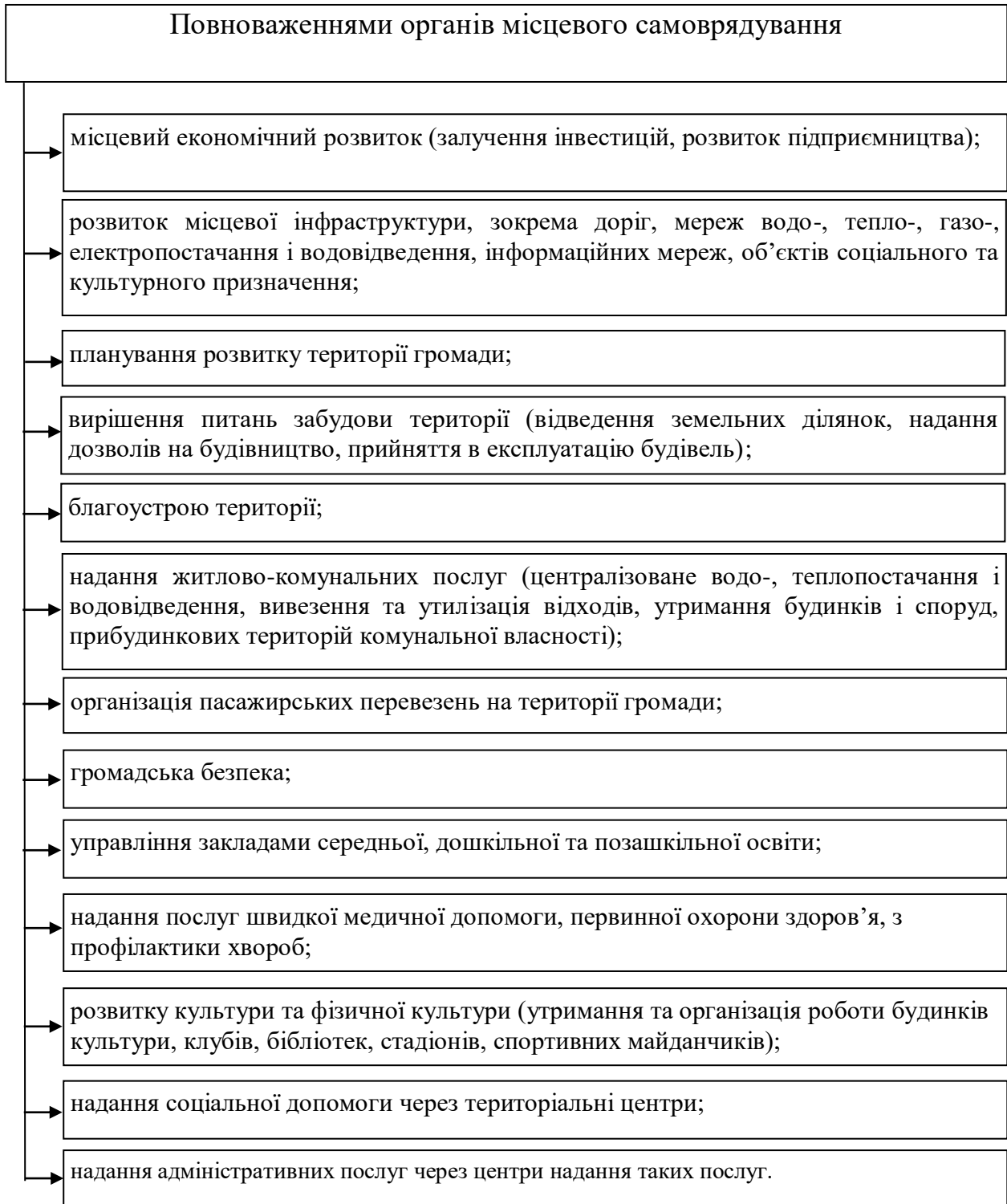

Рис 2. Повноваженнями органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації

В Україні уже багато років працюють різноманітні іноземні програми технічної допомоги, які спрямовані на допомогу містам в розробці стратегій розвитку міст. Саме тому, існує певний алгоритм розробки, який можна застосовувати до стратегії регіонального розвитку області або й об'єднаної громади.

У Державній стратегії регіонального розвитку визначені оперативні цілі, які також можуть підійти для стратегування в ОТГ:

- підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку;
- створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості;
- підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку [6].

Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі. За цей час сформовано основи законодавчого забезпечення децентралізації:

- Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України;
- Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування.
- Закон «Про співробітництво територіальних громад». Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо [4];
- Пакет Законів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг.

Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації територіальних громад в Херсонській області, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету України.

За період реформи місцевого самоврядування, найбільш активно у Херсонській області відбувалось створення об'єднаних територіальних громад у 2016, 2017 рр.

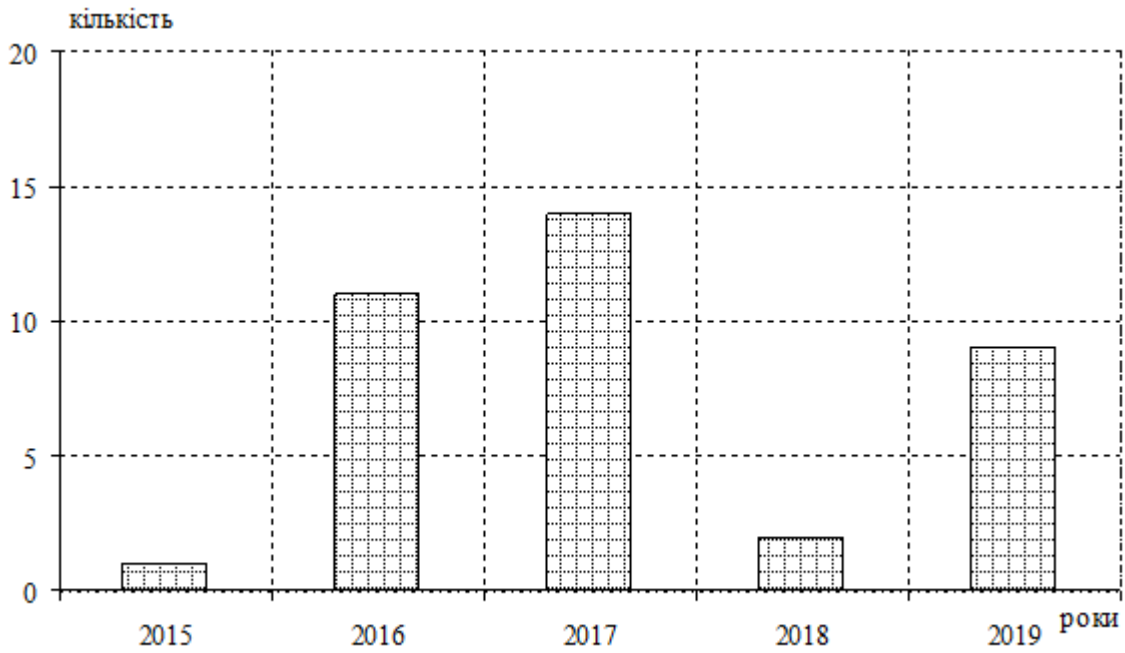
На наш погляд, зменшення кількості об'єднаних територіальних громад у 2018, 2019 роках пов'язано із соціально-політичною ситуацією, а саме: відсутні визначені часові рамки завершення процесу добровільного об'єднання; відсутній чіткий сценарій формування об'єднаних територіальних громад, а також його альтернативи. Також величезна кількість потенційно неспроможних громад, або тих кому для подальшого розвитку не вистачає населення і серйозна демографічна криза. Ще існують глибокі конфлікти між головами ОТГ і головами РДА у своїх районах.

З 2015 по 2019 роки в Херсонській області утворилося 37 об'єднаних територіальних громад, які об'єднали 124 сільські та селищні ради (рис. 3, 4). Найбільш активно реформа місцевого самоврядування відбувалась у 2016, 2017 рр. (рис. 5, 6).

Загальна площа об'єднаних територіальних громад склала 11341,178 км², що дорівнює 39,8 % території Херсонської області (рис. 7).

Населення, яке задіяне у реформуванні місцевого самоврядування налічує 302550 осіб, що складає 29,1 % від загальної кількості населення області (рис. 8).

а) за рік

б) наростаючим підсумком

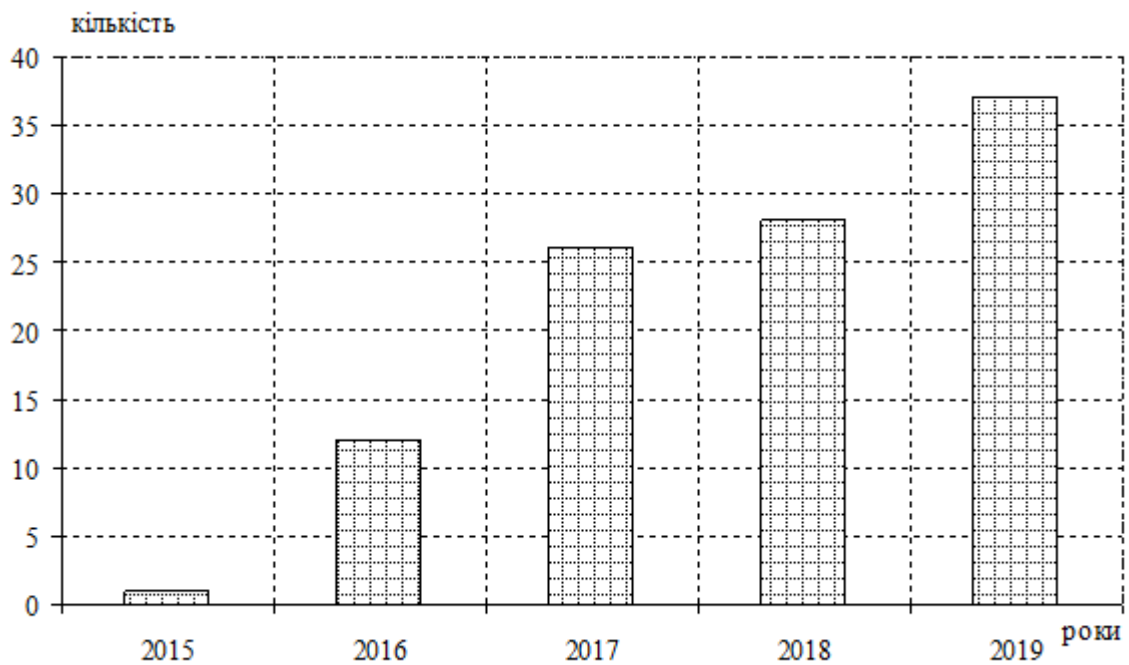
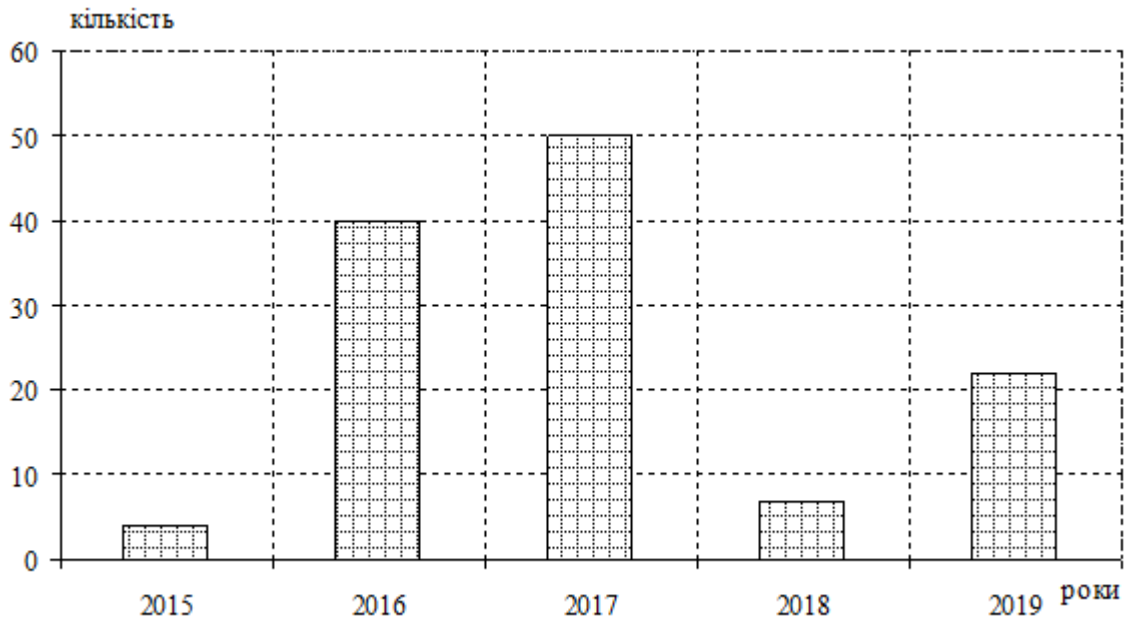

Рис. 3. Кількість об'єднаних територіальних громад в Херсонській області
 Джерело: розраховано авторами за даними [8]

а) за рік

б) наростаючим підсумком

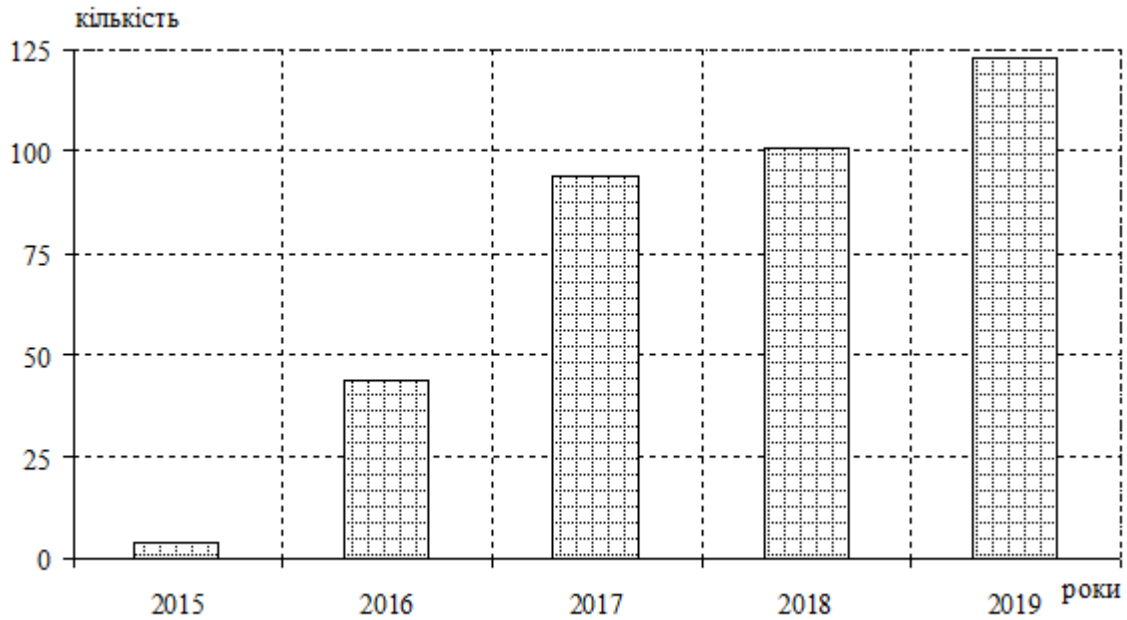
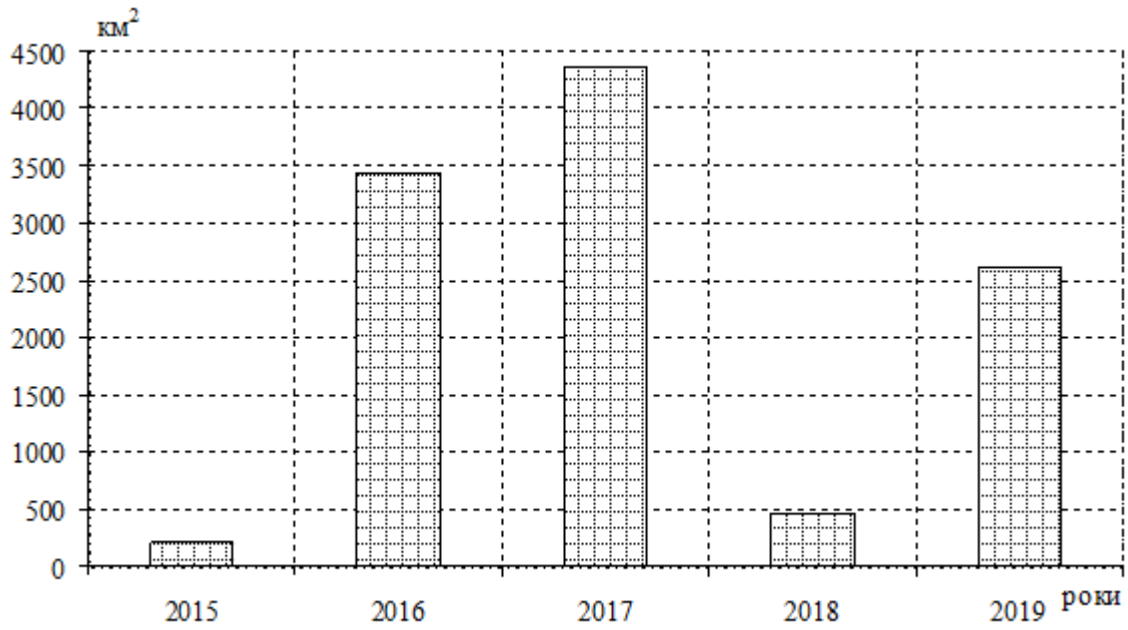

Рис. 4. Кількість рад що об'єдналися в Херсонській області

Джерело: розраховано авторами за даними [8]

а) за рік

б) наростаючим підсумком

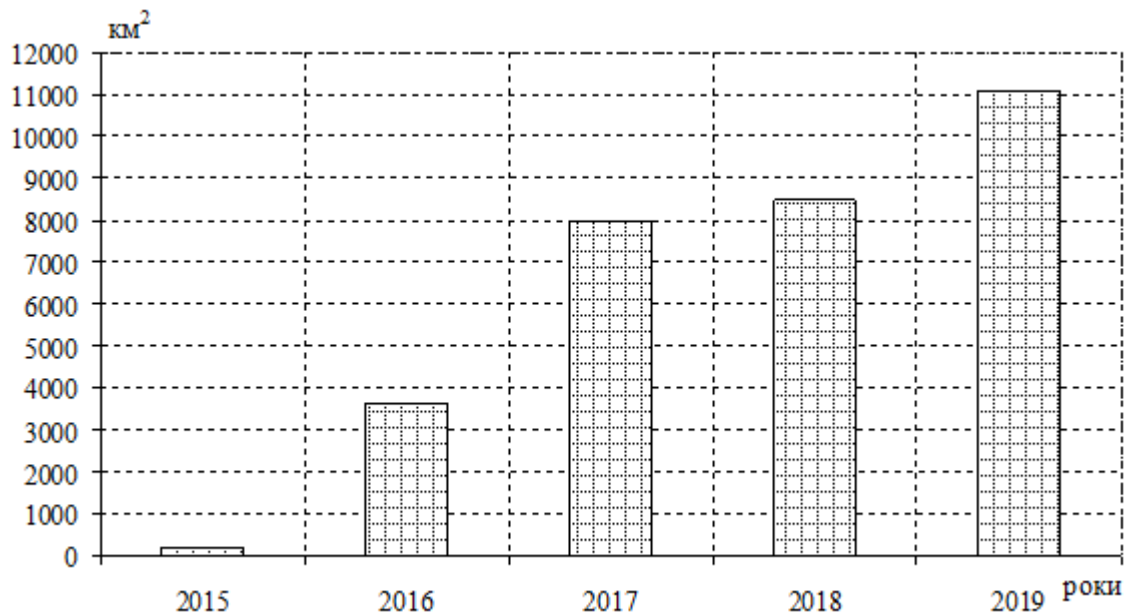
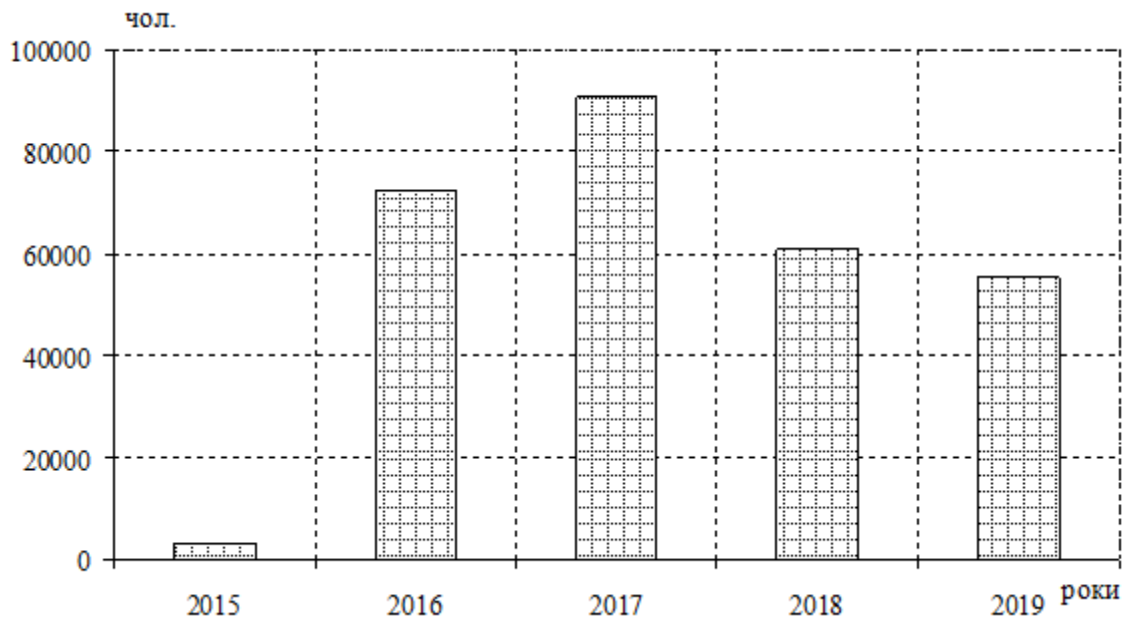

Рис. 5. Загальна площа об'єднаних територіальних громад в Херсонській області

Джерело: розраховано авторами за даними [8]

а) за рік

б) наростаючим підсумком

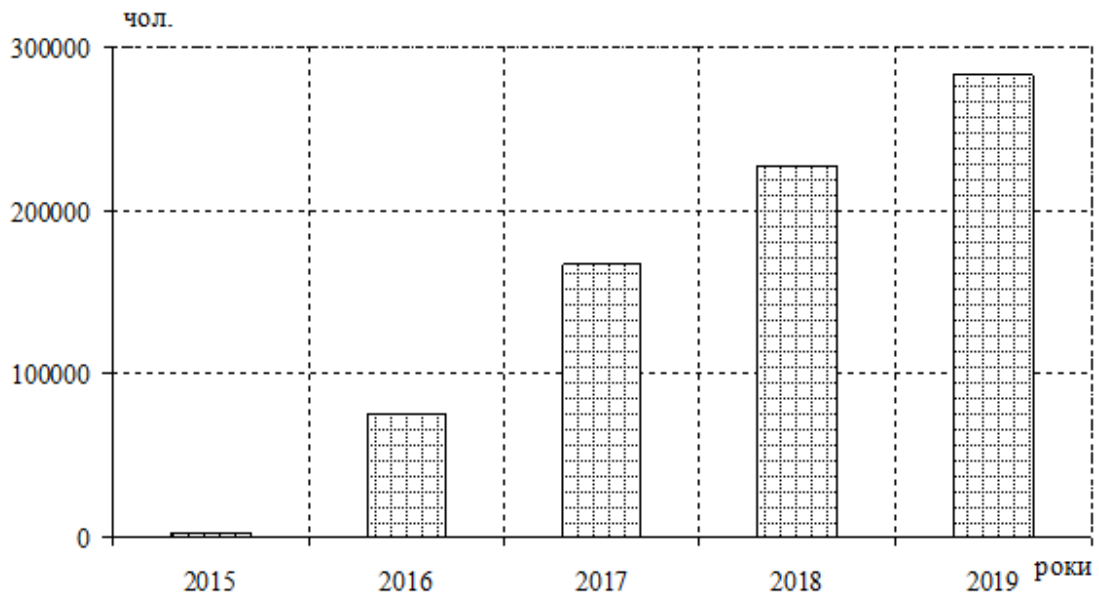

Рис. 6. Чисельність населення об'єднаних територіальних громад в Херсонській області

Джерело: розраховано авторами за даними [8]

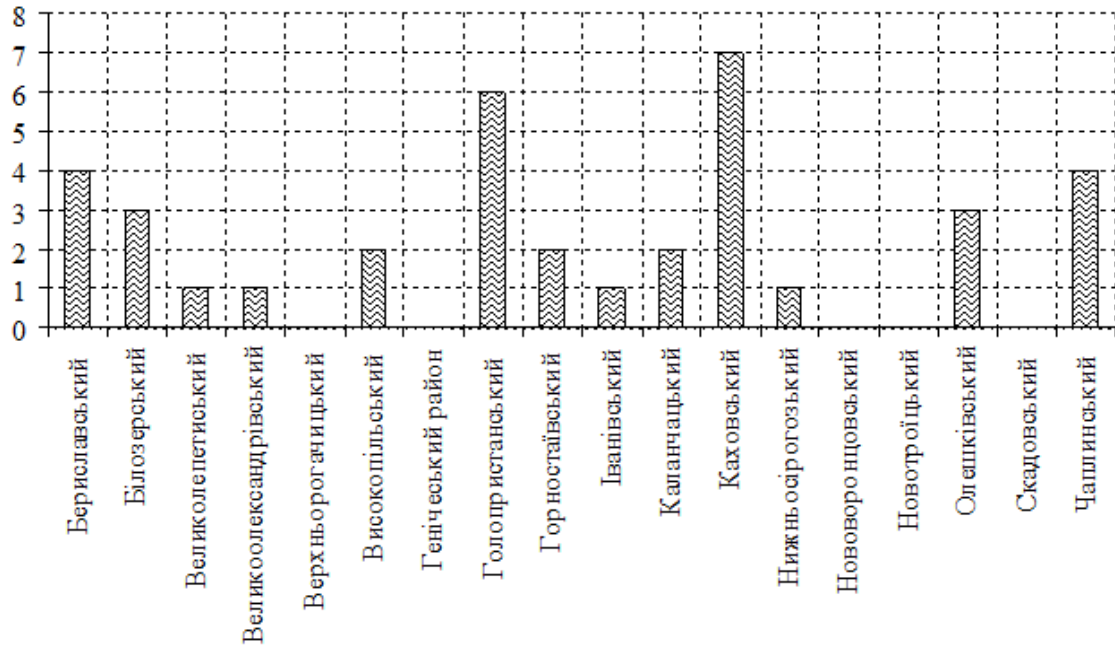

Рис. 7. Кількість об'єднаних територіальних громад у розрізі адміністративних районів в Херсонській області

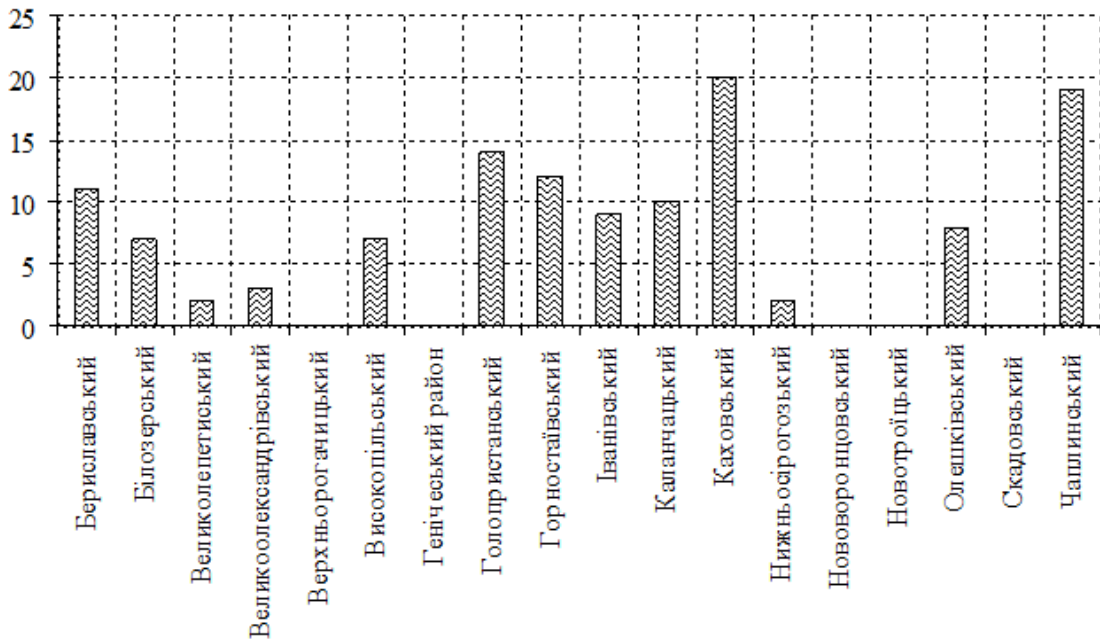

Рис. 8. Кількість рад, що об'єдналися громад у розрізі адміністративних районів Херсонській області

Джерело: розраховано авторами за даними [8]

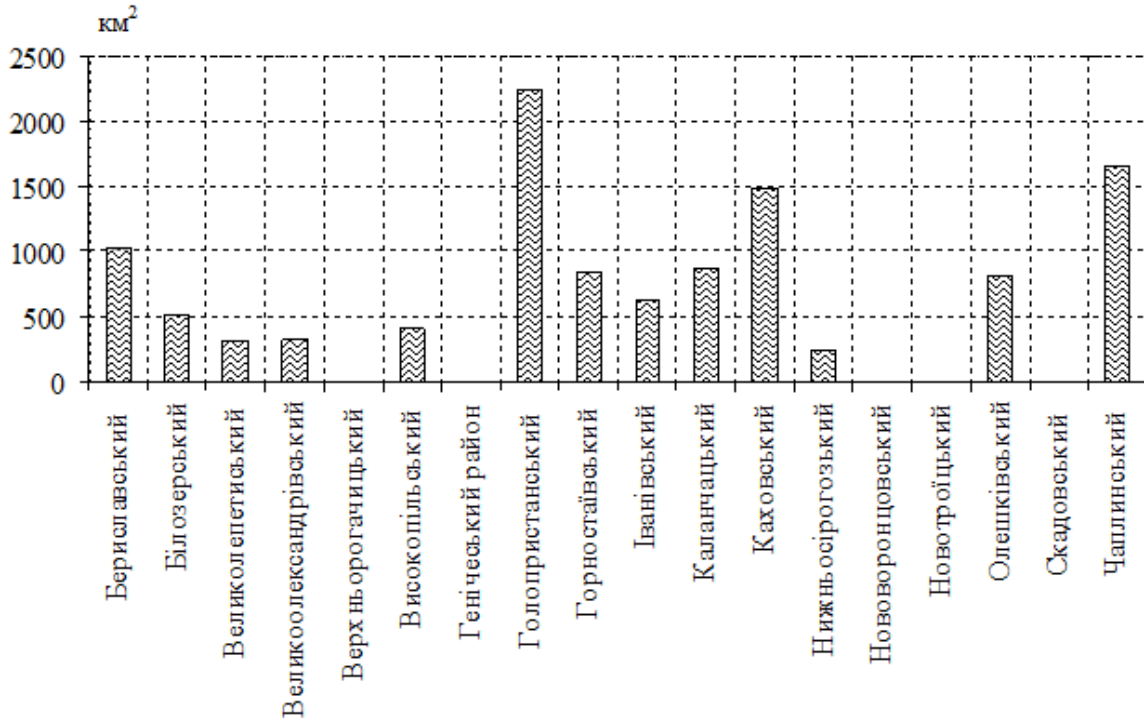

Рис. 9. Площа об'єднаних територіальних громад у розрізі адміністративних районів в Херсонській області

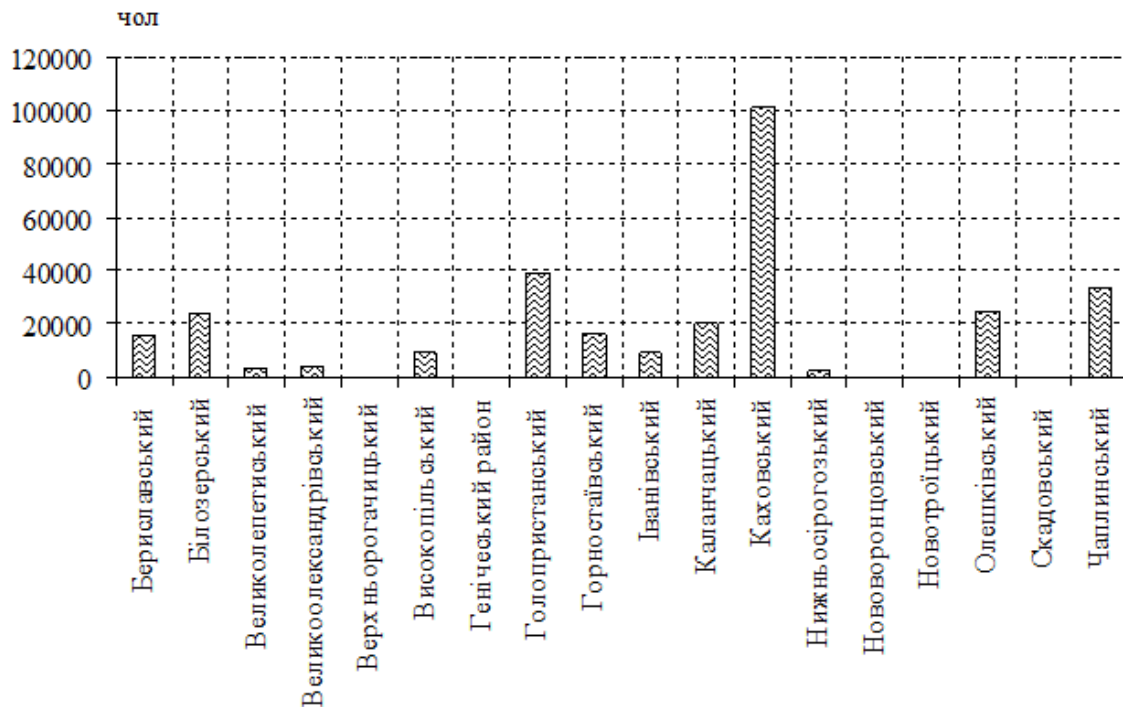

Рис. 10. Населення об'єднаних територіальних громад у розрізі адміністративних районів Херсонській області

Джерело: розраховано авторами за даними [8]

Найбільш активно реформа місцевого самоврядування відбувається у Каховському – створено 7 об'єднаних територіальних громад,

Голопристанському - 6 об'єднаних територіальних громад, Бериславському – 4 об'єднаних територіальних громад та Чаплинському – 4 об'єднаних територіальних громад районах Херсонської області (рис. 7-10).

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що органи місцевого самоврядування, сільські, селищні, міські голови у співпраці з місцевими державними адміністраціями зобов'язані навчитися організовувати економіку власної території на основі наявних унікальних місцевих переваг, створювати умови для самоорганізації та зайнятості населення.

Визначені та обґрунтовані завдання щодо реалізації державної регіональної політики дають можливість регіонам і громадам застосовувати комплексно інноваційні механізми та забезпечувати сталий розвиток територій, впроваджувати дієві управлінські рішення.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації територіальних громад в Херсонській області, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої ресурси у вирішенні нагальних проблем.

Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету України.

З 2015 по 2019 роки в Херсонській області утворилося 37 об'єднаних територіальних громад, які об'єднали 124 сільські та селищні ради. Найбільш активно реформа місцевого самоврядування відбувалась у 2016, 2017 рр. Загальна площа об'єднаних територіальних громад склала 11341,178 км², що дорівнює 39,8 % території Херсонської області. Населення, яке задіяне у реформуванні місцевого самоврядування налічує 302550 осіб, що складає 29,1% від загальної кількості населення області.

Перспективи подальшого розвитку. Отже, на даний час в умовах адміністративно-територіальної реформи, децентралізації управління на

забезпечення територіальних громад передається значний фінансовий ресурс, ефективне використання якого дає можливість досягнення відповідного рівня конкурентоспроможності територіальних утворень. Необхідно якомога швидше пройти шлях формування спроможних територіальних громад, які мають стати новими точками соціально-економічного зростання, надавши їм максимальний обсяг повноважень, ресурсів та підвищеної відповідальності за своє майбутнє.

Список літератури:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 27.03.2020)

2. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович. К. : 2017. 107 с.

3. Формування об'єднаних територіальних громад у сільській місцевості (інформаційно-аналітичний огляд) / Ю. О. Лупенко, М. М. Могилова, О. В. Самофал та ін.. К. : ННЦ «ІАЕ», 2018. 46 с.

4. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 №1508-VII Відомості Верховної Ради. 2014. № 34. ст.1167 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 27.03.2020)

5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 04.09.2015 № 676- VIII Дата оновлення: 05.12.2019. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 03.03.2020)

6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 № 1089. Дата оновлення: 04.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 03.03.2020)

7. Про ратифікацію Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування: Закон України від 02.09.2014 № 1664-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 43. ст.2033. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>(дата звернення 03.03.2020)

8. Об'єднані територіальні громади – Децентралізація
URL:<https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення 11.03.2020)

ЗМІСТ

Васільєва В.В. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ, ЯКИЙ ВИКОНУЄ РОБОТИ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ	4
Galimova V.M., Lavrik R.V. ELECTROCHEMICAL RESEARCH OF HEAVY METALS IN SOIL	14
Lavrik R.V., Galimova R.V. SOLUBILITY ISOTHERMS OF d-METAL OXIDES AND SYNTHESIS OF PHOSPHATES IN M^I_2O-P_2O_5-Mn_2O_3-MF AND M^I_2O-P_2O_5-$M^{II}O$-MF SYSTEMS (WHERE M^I – Li, Na, K; M^{II} – Ni, Co)	27
Лапшун С.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	43
Лисиманка О.В. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК САМООЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ІЗ АКАДЕМІЧНОЮ УСПІШНІСТЮ СТУДЕНТІВ	52
Лінник І.А. НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЦЕНТРИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ АЛКО- ТА НАРКОЗАЛЕЖНИХ	63
Морозов О.В., Морозова О.С., Керімов А.Н. СТАН ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	77
Нурузаде Ш.Д. оглу ИСТОРИЧЕСКИЕ КОРНИ ЭТНО-НАЦИОНАЛЬНЫХ КОНФЛИКТОВ НА ЮЖНОМ КАВКАЗЕ: ХРОНИКА СОБЫТИЙ И СОВРЕМЕННЫЕ СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ В УРЕГУЛИРОВАНИИ КОНФЛИКТОВ	98
Пазюк Л.Т. ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СТУДЕНТА НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ	115